

OBSAHOVÉ MODELY ŽIVÝCH OSOBNÝCH MIEN VYDATÝCH ŽIEN V ŠÁRE A VEŇARCI V MAĎARSKU

Miroslav KAZÍK¹

ABSTRACT

In the paper, the author provides an overview of the frequency distribution of the content models of living (unofficial) personal names of women of the Slovak population in the Hungarian villages of Sára and Vanyarc. Models are system-forming units of the onymic system. Sára is part of the town of Dabas in the Pestian County, Vanyarc is located in southern Novohrad. In the investigated localities, living names function alongside the official system and partially independently of it. In Sára, there is less dependence from the official system, family names that do not come from the anthropobase of the official surname have a high frequency. In Vanyarc, if the living name also contains the anthropobase of the surname, the member given (first) name is often in the domestic (hypocoristic) form; there are also common surnames with kinship motivation according to the father. Living (unofficial) personal names in a bilingual Slovak-Hungarian environment represent the intersection of Slovak and Hungarian official and unofficial (living) anthroponymic systems and the intermingling of Slovak and Hungarian linguistic elements.

KEYWORDS

antroponomastics, living (unofficial) names, Dabas-Sára, Vanyarc, Slovak minority in Hungary, bilingual environment

ÚVOD

V príspevku podávame prehľad frekvenčnej distribúcie obsahových modelov živých osobných mien žien slovenského obyvateľstva v maďarských obciach Šára a Veňarec.

Šára je časťou mesta Dabaš v Peštianskej župe. Vychádzame z materiálu, ktorý pochádza z terénneho výskumu z roku 2011 v obci realizovanom počas interdisciplinárneho výskumného tábora v Šáre spolu s Tünde Tuškovou a Alžbetou Uhrinovou. Materiál sme uverejnili v publikácii Materiálové príspevky ku kultúre a spôsobu života v Dabaši-Šáre [9]. Na tomto mieste ho podrobíme ďalšej analýze. Podali sme tiež neúplnú a čiastočnú charakteristiku živých mien vo Veňarci (po maďarsky Vanyarc), ktorý leží v južnom Novohrade [7]. Materiál z Veňarca sme získali terénnym výskumom v obci počas ďalšieho výskumného tábora Výskumného ústavu Slovákov v Maďarsku. Na inom mieste sme si už podrobnejšie všimli jednotlivé funkčné členy živých osobných mien vydatých žien v Šáre [6] a komplexnejšie sme sa venovali živým menám v triede slobodných osôb v Dabaši-Šáre a Veňarci [8].

METODIKA PRÁCE A VÝSKUMU

Pri terénnom výskume, spracovaní a analýze živých mien sme vychádzali z teórie V. Blanára [4], [5], podľa ktorého živé (ľudové, neúradné) mená môžu mať od jedného po niekoľko čle-

---

¹ PaedDr. Miroslav Kazík, PhD., MBA, Katedra slovenského jazyka a literatúry Pedagogickej fakulty Univerzity J. Selyeho, Komárno, kazikm@ujss.sk

nov, ktorými sú: rodné (krstné) meno (K), priezvisko (P), individuálna charakteristika (CH), rodinné meno (RM), meno domu (MD) a apelatívny člen (A). Uvádzané príklady zapisujeme zjednodušenou fonetickou transkripciou, napr. uvádzame len mäkké i, pretože ypsilon sa nevysslovuje, zaznačuje sa aj prípadná mäkkosť spoluhlások a pod.

Hierarchicky usporiadaný súbor sémantických príznakov, ktorým sa vyznačujú celé triedy osobných mien, sa chápe ako obsahový model. Obsahový model sa jazykovo realizuje v danom osobnom mene. Súbor modelov (typov) osobných mien tvorí mennú sústavu, teda antroponymické modely sú konštitutívnymi prvkami sústavy (systému) osobných mien. Model je jednak systémotvornou jednotkou onymického systému, jednak spôsob zobrazenia uvedenej abstraktnej jednotky.

Rodné (krstné) meno môže mať úradnú podobu (K), hypokoristickú podobu (K), alebo inojazyčnú, nárečovú, nespisovnú alebo inak zmenenú nepravidelnú podobu (<K>). Priezvisko sa okrem úradnej podoby (P) môže vyskytovať v neúradnej forme, ktorá sa končí na sufixy *-ka* (označenie sa používa, ak sú meno rodiny a meno domu odvodené od iného základu alebo sa nepoužívajú) (P) a môže sa objavovať i nepravidelná hlásková zmena priezviska (<P>). Rozoznávajú sa priezviská, ktoré majú zhodnú antropolexému s a) menom rodiny (P = RM), b) menom domu (P = MD) a c) menom rodiny a menom domu (P = RMD). Rodinné meno (RM) môže mať antropolexému zhodnú s a) menom domu (RM = MD), b) priezviskom (RM = P). Meno (do) domu sa značí ako MD. Pri individuálnej charakteristike (CH) sa rozlišujú motivačné príznaky: ^v – telesné alebo duševné vlastnosti, ^z – trvalé, dočasné alebo bývalé zamestnanie, stav, záľuba, záujmy, ^p – pôvod a bydlisko, ⁿ – iná alebo nejasná motivácia. Apelatívny člen sa zaznačuje ako A. V rámci sémantického príznaku [vzťahu k príbuzným osobám] sa rozlišujú príbuzenské motivačné príznaky: 1 – otec, 11 – matka, 3 – manžel, druh, priateľ, [3] – prvý manžel, 33 – manželka, družka, priateľka, 4 – starý otec, 44 – stará matka, 5 – svokor, test, 55 – svokra, testiná, 7 – brat. Číselný index 2, ktorý označuje príznak rodiny ako celku (pri P, RM, MD), sa neoznačuje. (Pri zdvojenom indexe zaznačujeme aj index 2, napr. 1/2, 11/2.) Znamienkom plus (+) sa pripájajú jednotlivé funkčné členy, ktoré spolu tvoria jeden model. Hviezdičkou (*) označujeme funkčný člen, ktorý sa predpokladá, nulou (0) ten, ktorý sa používa fakultatívne, špicatými zátvorkami (<>) funkčný člen, ktorý sa používa v skrátenej alebo ináč adaptovanej podobe. Do zátvoriek sa dávajú funkčné členy, ktorými sa pomenúva jedna osoba (obyčajne pri opisnom pomenovaní) – ( ), [ ]. Dvojbodka (:) sa kladie za tie funkčné členy, ktoré sa spolu používajú aj v nasledujúcom pomenovaní rodiny alebo domu. Lomka (/) ukazuje, že pomenovacím východiskom je symbol na ľavej strane. Funkčný člen na pravej strane ukazuje uplatnenie v dnešnej antroponymickej sústave. Funkčné členy pred znamienkom „rovná sa“ (=) a za znamienkom sú antroponymickou lexémou zhodné a vzťahujú sa na tenže denotát. Na ľavej strane sa uvádza funkčný člen, ktorý sa pokladá za slovtvorné východisko.

VÝSKUM ŽIVÝCH MIEN

Vincent Blanár spolu s J. Matejčíkom realizovali rozsiahly výskum živých mien v stredoslovenských obciach. Živým menám sa na Slovensku venovalo množstvo jazykovedcov (napr. E. Krasnovská, I. Kotulič, J. Kriššáková, Š. Krištof, M. Smatana, I. Valentová, A. Holá, M. Kazík, I. Kopásková). Výskumu neúradnej antroponymie sa venujú aj maďarskí jazykovedci. Maďarské prostredie a maďarsko-slovenské bilingválne prostredie na Slovensku skúma J. Bauko.

NÁREČIE SKÚMANÝCH LOKALÍT

Podľa Kataríny Ballekovej [1] je nárečie Šáry slovenské nárečie zmiešaného typu, v ktorom sa dnes miešajú väčšinové západoslovenské prvky (z trenčianskych, považských, hlohovských, topoľčianskych, trnavských nárečí) s nárečovými javmi zo stredoslovenských nárečí (najmä severonitrianskych, požitavských, čiatočne z južnostredoslovenských – z okolia Modrého Kameňa). Podrobnejší opis nárečia Šáry možno nájsť u J. Štolca (1949). Venovala sa mu i M. Žiláková.

Charakter slovenského dialektu Veňarca je daný nárečím južnostredoslovenským (prist'ahovalci pochádzali z oblasti južnej časti stredného Slovenska) a obsahuje jazykové prvky novohradského nárečia [10].

ČLENITOSŤ MODELOV A ŽIVÝCH MIEN

V triede vydatých žien v Šáre je jednočlenných 9 pomenovacích modelov a 10 živých osobných mien, dvojčlenných 57 modelov a 145 živých osobných mien, trojčlenných 29 modelov a 34 živých mien, štvorčlenných 7 modelov a živých mien a päťčlenné 2 modely a živé mená. Spolu je v Šáre v danej triede 104 modelov a 198 živých mien. Na jeden model pripadá 1,9 živého mena.

S frekvenciou 1 je 8 jednočlenných modelov, 33 dvojčlenných modelov, 25 trojčlenných modelov, 7 štvorčlenných modelov a 2 päťčlenné modely, spolu 75 modelov.

Vo Veňarci u vydatých žien je jednočlenných 16 pomenovacích modelov a 34 živých osobných mien, dvojčlenných 73 modelov a 277 živých osobných mien, trojčlenných 27 modelov a 47 živých osobných mien, štvorčlenných 11 modelov a 13 živých osobných mien, päťčlenný 1 model a 1 živé osobné meno. Spolu to vo Veňarci predstavuje 128 modelov a 372 živých mien. Jednému modelu prislúcha 2,9 živých mien.

S frekvenciou 1 je 7 jednočlenných modelov, 40 dvojčlenných modelov, 20 trojčlenných modelov, 9 štvorčlenných modelov, 1 päťčlenný model, spolu 77 modelov.

FREKVENČNÁ DISTRIBÚCIA POMENOVACÍCH MODELOV

Najfrekventovanejšie modely žien v Šáre:

K + P1 (16):

Rodné (krstné) meno v domáckej (hypokoristickej) podobe a priezvisko podľa otca, ktorého antropobáza sa nenachádza v mene rodiny a v mene domu.

Erža Mrázová, Erža Sabadoš, Erža Šafraník, Ila Kočírová, Žužka Mráz, Žuža Mráz, Manca Bednáriková, Beža Sabadošová, Piroša Balentová, Marka Jeleneková, Marka Gogoláková, Mara Malcová, Terka Veisová, Marika Kočírová, Teri Veisová, Móni Keller.

K + RM3 = MD (15):

Rodné (krstné) meno v domáckej (hypokoristickej) podobe a rodinné meno s príbuzenskou motiváciou podľa manžela, ktoré má antropobázu zhodnú s antropobázou mena domu.

Marika Beláčka, Pira Botlíčka, Erža Pengoška, Verona Smelovka, Julča Panoška, Tera Trubačova, Tera Trubačka, Margeta Lopatová, Ila Štampellárka, Verona Češka, Ila Šimlovka, Ila Pékáška, Marika Popošová, Marika Čechárová, Marika Táčikova.

K + RM1 = MD (9):

Rodné (krstné) meno v domáckej (hypokoristickej) podobe a rodinné meno s príbuzenskou motiváciou podľa otca, ktoré má antropobázu zhodnú s antropobázou mena domu.

Magdika Botlíková, Piroška Botlíková, Erža Hudcova, Anča Hudcova, Ica Štampellárka, Aga Párošova, Agi Párošova, Jula Švihlová, Teri Buhajová.

K + RM1 (8):

Rodné (krstné) meno v domáckej (hypokoristickej) podobe a rodinné meno s príbuzenskou motiváciou podľa otca, ktoré nemá antropobázu zhodnú s antropobázou mena domu, ani s priezviskom.

Erža Židáková, Mara Šugárova, Marka Rebeková, Anička Korálová, Aňa Korálová, Beža Jánošová, Marika Hlavárka, Marka Jófrova.

RM1 + K (8):

Rodinné meno s príbuzenskou motiváciou podľa otca (nemá antropobázu zhodnú s antropobázou mena domu, ani s priezviskom) a rodné (krstné) meno v domáckej (hypokoristickej) podobe.

Korálová Pira, Ťisarová Eržka, Hlavárová Marika, Tomášova Erža, Jánošova Erža, Jófrova Marka, Bartošova Julča, Cincerova Julča.

P1 + K (7):

Priezvisko podľa otca, ktorého antropobáza sa nenachádza v mene rodiny a v mene domu, a rodné (krstné) meno v hypokoristickej podobe.

Mrázová Erža, Sabová Marka, Mráz Verona, Kopasová Mariša, Jeleneková Jula, Bednáriková Verona, Kočírová Erža.

RM1 + K (5):

Rodinné meno s príbuzenskou motiváciou podľa otca (nemá antropobázu zhodnú s antropobázou mena domu, ani s priezviskom) a rodné (krstné) meno v úradnej podobe.

Panohová Ilona, Bartošova Juliana, Cincerova Juliana, Korálová Margeta, Korálová Piroška.

RM3 = MD + K (5):

Rodinné meno s príbuzenskou motiváciou podľa manžela, ktoré má antropobázu zhodnú s antropobázou mena domu a rodné (krstné) meno v domáckej (hypokoristickej) podobe.

Zošinova Boriša, Korálka Anča, Badačička Tereza, Šimlička Erža, Popoš Marika.

RM1 = MD + K (5):

Rodinné meno s príbuzenskou motiváciou podľa otca, ktoré má antropobázu zhodnú s antropobázou mena domu, a rodné (krstné) meno v domáckej (hypokoristickej) podobe.

Smelová Mariša, Švihlová Jula, Češka Jula, Trubačova Žuža, Popoš Marika.

K + RM1 = P (4):

Rodné (krstné) meno v domáckej (hypokoristickej) podobe a rodinné meno s príbuzenskou motiváciou podľa otca, ktoré má antropobázu zhodnú s priezviskom.

Tera Fojtka, Tera Fojtova, Ila Valentjérka, Ica Valentjérka.

K + RM1 (3): *Margeta Jojóšová, Mária Králova, Ilona Pištova.*

K + RM1 = MD (3): *Anikó Beláková, Anna Jánošová, Mária Popošová.*

K + P1 (3): *Tereza Černáková, Ica Danišova, Erža Kopaska.*

P1 + K (3): *Balogová Ilona, Černáková Anna, Garajski Anna.*

K + P1 + RM1 (3): *Marika Garajská Rebečka, Marka Garajská Rebečka, Marka Balogová Jófrova.*

RM3 = MD (2): *Štampellárka, Trubačka.*

K + CHn1 (2): *Mariša Sekova, Magdika Sekova.*

K + RM (2): *Jula Kikáňová, Julča Židáková.*

K + RMx = MD (2): *Mara Rebečka, Mara Rebečková.*

RM = MD + K (2): *Pékašova Katka, Pékašova Kata.*

RM1 = MD + K (2): *Jánošová Anna, Hortiho Zita.*

RM1 = P + K (2): *Pučinskova Kata, Černáková Eržika.*

(RM1 + K)11 (2): *Korálovej Piriná, Korálovej Piri.*

P1 + K (2): *Halengárova Mara, Kančárova Tereza.*

P1 = RM + K (2): *Pravdová Anita, Pravda Anita.*

A – K + RM3 = MD (2): *nína Mara Dabaška, staršia Terka Buhajová.*

(K + RM1)11 + A (2): *Juli Drótarovej céra, Juli Drótarovej d'evka?.*

(RM = P + K)3 + A (2): *Šuhajdova Lajošova žena, Šuhajdova Lajošova ženka.*

S frekvenciou 1:

Jednočlenné

<i>Tímea</i>	K
<i>Emeša</i>	K
<i>Berta</i>	K : MD
<i>Gépis/ Gépiska</i>	CHz1
<i>Grófká</i>	CHn1
<i>Kikáňka</i>	RM
<i>Jófra</i>	RM1?
<i>Tótká</i>	P3

Dvojčlenné

<i>nína Berta</i>	A – K : MD
<i>nína Lopatka</i>	A – RM3 = MD
<i>nína Kopaska</i>	A – P1
<i>Tímea Kozmetikuška</i>	K + CHz
<i>Ica Bódoška (obchodníčka)</i>	K + CHz
<i>Terka v materskej školi</i>	K + CHn
<i>Marika Korheľova</i>	K + CHv1
<i>Anča Pengőška</i>	K + CHn[1]
<i>Eva Gicova</i>	K + RM : MD
<i>Katika Pékašova</i>	K + RM = MD
<i>Paulína Kostolníčka</i>	K + RM3 = MD
<i>Ilona Kočírova</i>	K + RM1 = P
<i>Ilona Valentjérka</i>	K + RM3 = P
<i>Ila Valentjérka</i>	K + RM3 = P
<i>Erža Kopasová</i>	K + P1/2
<i>Ilona Bóžiková</i>	K + P1
<i>Kamila Volentjérka</i>	K + P1
<i>Kamila Danišová</i>	K + P1 = RMD
<i>Kamilka Danišová</i>	K + P1 = RMD
<i>Kozmetikuška Tímea</i>	CHz + K

<i>Černova Anča</i>	$CHn1 + K$
<i>Šaciho Ica</i>	$CHn3 + K$
<i>Židáková Juliana</i>	$RM + K$
<i>Badačova Zita</i>	$RM1/2 = MD + K$
<i>Kostolníková Ildika</i>	$RM1 = MD + <K>$
<i>Hanusova Ištvánova</i>	$(RM + K)1$
<i>Kuracová Ilona</i>	$RM3 = MD + K$
<i>Zošinová Žuža</i>	$RM3 = <MD> + K$
<i>Kapusňárka Erža</i>	$RM3 = MD + K : MD$
<i>Valentjérka Ilona</i>	$RM3 = P + K$
<i>Podobová Anna Mária</i>	$P1 = RMD + K$
<i>Šuhajda Erža</i>	$P3 + K$
<i>Podobka Anča</i>	$P3 + K$
Trojčlenné	
<i>nína Anča Pengőška</i>	$A + K + CHn[1]$
<i>stará Ila Dabaška</i>	$A - K + RM1$
<i>(mladčá) Terka Buhajová</i>	$0A - K + RM1 = MD$
<i>mladá Ila Dabaška</i>	$A - K + RM11$
<i>néna Tera Beláčka</i>	$A - K + RM3 : MD$
<i>nína Etela Kolesárka</i>	$A - K + RM3 = MD$
<i>nína Ila Valentjérka</i>	$A - K + RM3 = P$
<i>stará/staršá Trnčova Eva</i>	$A - RM1 + K$
<i>mladej Dabaški céra</i>	$(A - RM11)11 + A$
<i>Kamila Bartošova Masťárova</i>	$K + RM1 + RM1$
<i>Ilona Pištova čo má Kukuricár (!)</i>	$K + RM1 + RM3 = MD$
<i>Urbiho Rebekovho Tera</i>	$(K + RM)3 + K$
<i>Anna Táčikova žena</i>	$K + RM3 = MD + A$
<i>Gabi Rajčiho žena</i>	$(K + RM = MD)3 + A$
<i>Gabiho Táčikova Marika</i>	$(K + RM = MD)3 + K$
<i>Anča Fojtovho Jančiho</i>	$K + (RM = MD + K)3$
<i>čo je Mišimu žena Dohtorovi</i>	$K3 + A + CHz$
<i>Učiteľka Terika v materskej škole</i>	$CHz + K + CHn$
<i>Legova žena Móni</i>	$CHn3 + A + K$
<i>Panohová nína Kamila</i>	$RM3 = MD + A - K$
<i>Dabaška nína Mara</i>	$RM3 = MD + A - K$
<i>Daniška Kamila Volentjérka</i>	$RM3 = P + K + P1$
<i>Hanusova Ďurova vnučka</i>	$(RM + K)4 + A$
<i>Bednáriková néna Margita</i>	$P1 + A - K$
<i>Mrázovo Miklóšova d'evka</i>	$(P + K)1 + A$
Štvorčlenné	
<i>mladá Joškova žena Kukuricárova</i>	$A - K3 + A + RM3 = MD$
<i>mladá Joškova žena Černákovo?</i>	$A - K3 + A + P3$
<i>Urbiho Rebekovho žena (Tera)</i>	$(K + RM)3 + A + 0K$
<i>Kukuricárovo Joškova žena Eržika</i>	$(RM = MD + K)3 + A + K$
<i>Janičákova Tera (Urbiho žena)</i>	$P1 + K + K3 + A$
<i>Sabó Marka Jegešova d'éfka</i>	$P1 + K + RM1 + A$

Sabó Jegerš Paliho d'éfka

P1 + (RM + K)1 + A

Päťčlenné

mladého Joškovo žena Erža Kukuricárova (A – K)3 + A + K + RM3 = MD

Šuhajdova Lajošova žena Pučinskova Kata (RM = P + K)3 + A + RM1 = P + K

V triede vydatých žien medzi **najfrekventovanejšie modely vo Veňarci patria:**

1. PM: P1 + K (59).

Priezvisko podľa otca, ktorého antropobáza sa nenachádza v mene rodiny a v mene domu, a rodné (krstné) meno v domáckej (hypokoristickej) podobe, napr. *Mat'óka Žuži, Beňo Mari, Chrt'an Anuš, Íleš Ani, Torňoš Marika, Barsegi Ani, Hibski Terka, Hibski Teri, Varga Žuži, Buriš Irenke, Ferik Mara, Ferik Marka, Pavko Mari, Pavková Marka, Litavski Eržika, Radič Štefi, Ferik Žuži, Nad' Mari, Osači Anuška, Čelúski Anuška, Kukučka Anuš, Litalski Žuža, Kováč Ica, Bódi Magdi, Kulik Žuži, Apkó Mari, Kulik Juci, Benko Mancí, Zemenová Anča, Hrnčjar Mari, Hrnčjarová Marka, Hodvábni Žuži, Kulik Viki, Valent Eržike, Valent Erži, Matúch Anuš, Matúch Anuška, Kulik Kati, Karaba Anikó, Vajda Hédi, Kalicka Terči, Kalicka Terka, Kalicka Tera, Vravuška Marči, Križan Marka, Ferik Marči, Ňed'elicki Zuzka, Ňed'elická Zuzka, Apko Mari, Nánai Mari, Rubík Marka, Apkó Žužka, Apkó Žuži, Apkó Zuzka, Poňikaj Žuži, Táborski Žuži, Čonka Teri, Apko Žuži, Tuškan Annuš.*

2. PM: P3 = RMD + K (36).

Priezvisko podľa manžela, ktorého antropobáza je i v mene rodiny a v mene domu, a rodné (krstné) meno v domáckej (hypokoristickej) podobe, napr. *Sloboňik Andi, Bad'inová Marika, Bad'inová Marka, Bad'in Anuš, Táborski Kati, Fehír Irénke, Kováč Eržika, Kiš Reni, Kolár Mara, Kolár Marka, Hodbábni Žuži, Čomor Erži, Bačkai Žuži, Križan Ica, Karman Mari, Duhoňi Zuzi, Duhoňné Marči, Láska Anuš, Láska Anča, Pleva Žuži, Pleva Marika, Čonka Žuži, Čonka Teri, Čonka Terka, Kolár Mari, Hering Marika, Čonka Tündi, Gubó Zuzka, Špánik Žuži, Karaba Anuška, Mlinárček Marka, Ferik Anuška, Meliš Marika, Meliš Mari, Sirácki Anka, Sirácki Anča.*

3. PM: P1 = RMD + K (23).

Priezvisko podľa otca, ktorého antropobáza je i v mene rodiny a v mene domu, a rodné (krstné) meno v domáckej (hypokoristickej) podobe, napr. *Ňedelicki Tündi, Hodvábni Mari, Čáňi Mari, Čáňi Mariša, Pleva Žuži, Fehír Linda, Šinko Žuži, Tagai Icu, Tagai Ica, Pavko Terka, Pavko Teri, Benko Anuš, Benko Anuška, Táborski Mari, Gubó Tundi, Špánik Mari, Špánik Marika, Sirácki Teču, Sirácki Teri, Sirácki Terka, Sebenski Marka, Sebenski Mari, Petrovičová Terka.*

4. PM: RM3 = P + K (16).

Rodinné meno s príbuzenskou motiváciou podľa manžela, ktoré má antropobázu zhodnú s priezviskom, a rodné (krstné) meno v domáckej (hypokoristickej) podobe, napr. *Chrt'anova Julča, Hajdúova Ildi, Hajdúova Ilda, Nad'ova Marči, Poňikajova Terka, Poňikajova Teri, Heringova Marka, Čonkova Tündi, Kollárka Marka, Kollárova Marka, Chrt'anova Anka, Chrt'anova Anuš, Ňed'elických Anka, Ňed'elických Anča, Mlinárčekova Marka, Melišova Marka.*

5. PM: RM1 + K (12).
Rodinné meno s príbuzenskou motiváciou podľa otca (nemá antropobázu zhodnú s antropobázou mena domu, ani s priezviskom) a rodné (krstné) meno v domáckej (hypokoristickej) podobe, napr. *Božík Mari, Elefantova Jucika, Jánošova Anka, Fábri Žuži, Fábri Zuska, Jantošova Mara, Citri Marka, Kosecová Marka, Šúló Juliš, Bočich Zuska, Janulíkova Anka, Janulíkova Anča*.
6. PM: P3 = RMD + K – A (9).
Priezvisko podľa manžela, ktorého antropobáza je i v mene rodiny a v mene domu, rodné (krstné) meno v domáckej (hypokoristickej) podobe a apelatívny člen, napr. *Hud'ec Anuš néni, Tomáš Mari néni, Sigeti Anuš néni, Nedelicki Marika néni, Sampor Terči néni, Križan Ica néni, Kolár Anuš néni, Hudec Mari néni, Benko Terka néni*.
7. PM: RM3 (7).
Rodinné meno podľa manžela (nemá antropobázu zhodnú s antropobázou mena domu, ani s priezviskom), napr. *Šimák, Fábrová, Fábrička, Girgicka, Girgicová, Ňúlné, Zajac*.
8. PM: RM1 = P + K (7).
Rodinné meno s príbuzenskou motiváciou podľa otca, ktoré má antropobázu zhodnú s priezviskom, a rodné (krstné) meno v domáckej (hypokoristickej) podobe, napr. *Čelovskova Veruš, Sebenskova Marka, Sebenskova Mari, Kollárova Kati, Kollárova Katka, Feríkova Zuska, Feríkova Žuži*.
9. PM: RM3 = MD + K (6).
Rodinné meno s príbuzenskou motiváciou podľa manžela, ktoré má antropobázu zhodnú s antropobázou mena domu, a rodné (krstné) meno v domáckej (hypokoristickej) podobe, napr. *Borgujova Anka, Borgujova Anča, Boldi Róži, Boldiné Róži, Papova Anka, Papova Anča*.
10. PM: P1 + K (6).
Priezvisko podľa otca s nárečovou podobou s nárečovou príponou *-ova* (meno rodiny ako samostatné pomenovanie rodiny má inú antropobázu) a rodné (krstné) meno v domáckej (hypokoristickej) podobe, napr. *Rubikova Mara, Karabova Anča, Apkova Anka, Apkova Anča, Čerpákova Marka, Vravuškova Marči*.
11. PM: P3 = MD + K (6).
Priezvisko podľa manžela, ktorého antropobáza je i v mene domu, a rodné (krstné) meno v domáckej (hypokoristickej) podobe, napr. *Siráckiné Kati, Kolár Mari, Kolárné Mari, Čampa Terka, Čampa Teri, Boká Mari*.
12. PM: RM1 (5).
Rodinné meno s príbuzenskou motiváciou podľa otca (nemá antropobázu zhodnú s antropobázou mena domu, ani s priezviskom), napr. *Borguja, Huckó, Šjarfír, Šjarfírka, Šjarfírova*.
13. PM: K + RM3 = P (5).

Rodné (krstné) meno v domácej (hypokoristickej) podobe a rodinné meno s príbuzenskou motiváciou podľa manžela, ktoré má antropobázu zhodnú s priezviskom, napr. *Anča Kolárova, Marka Heringova, Marka Kollárova, Anča Lás-kova, Anka Brhlíkova.*

14. PM: P1 + K (5).

Priezvisko s príbuzenskou motiváciou podľa otca, ktorého antropobáza nie je i v mene rodiny a ani v mene domu, a rodné (krstné) meno v maďarskej úradnej podobe, napr. *Jančok Žužana, Hodbabni Nóri, Slobonik Edit, Kukučka Anna, Kulik Viktória.*

15. PM: P1 + K – A (5).

Priezvisko s príbuzenskou motiváciou podľa otca, ktorého antropobáza nie je i v mene rodiny a ani v mene domu, rodné (krstné) meno v hypokoristickej (domácej) podobe a apelatívny člen, napr. *Beňo Rozi néni, Nánai Terka néni, Čomor Teri néni, Kalicka Mari néni, Apko Mari neni.*

16. PM: K + P3 = RMD (4).

Rodné (krstné) meno v domácej (hypokoristickej) podobe a priezvisko podľa manžela, ktorého antropobáza je i v mene rodiny a v mene domu, napr. *Marka Badšinová, Anka Jakušová, Marka Hud'ecová, Marka Heringová.*

17. PM: P3 = RMD + K (4).

Priezvisko podľa manžela, ktorého antropobáza je i v mene rodiny a v mene domu, a rodné (krstné) meno v maďarskej úradnej podobe, napr. *Fehír Irén, Kiš Renáta, Dom-bi Ágnes, Šnajder Éva.*

18. PM: P1 (3). *Samporka, Zemenka, Kurucka.*

19. PM: K + RM1 (3). *Marka Jantošova, Marka Citri, Zuza Bočich.*

20. PM: K + P1 (3). *Anka Tuškanová, Anka Chrt'anová, Marka Apková.*

21. PM: CHz3 + K (3). *Rendőr Žuži, Diňés Ica, Diňés Mari.*

22. PM: CHn3 + K (3). *Muňi Mari, Pampo Agi, Kakaš Žuži.*

23. PM: RM1 + K (3). *Podbrezní Anna, Pílikova Zuzana, Janulíková Anna.*

24. PM: RM3 + K (3). *Fábri Mancí, Núl Mari, Bikich Zuska.*

25. PM: P3 = RM + K (3). *Chrt'an Agi, Valent Marka, Oláhné Rózi.*

26. PM: <P3> = RMD + K (3): *Komjakiné Róza, Komjakiné Rózi, Gubi Žuži.*

27. PM: P1 = RMD + K – A (3). *Táborski Mari néni, Sebenski Mari néni, Pafko Marika néni.*

28. PM: P3 + K – A (3). *Osači Anuš néni, Slobonik Mancí néni, Sarvaš Erži néni.*

29. PM: (P = RMD + K)3 + A (3). *Kulíkovho Bandiho žena, Kulik Bandi felešígé, Sabó Zoliho žena.*

S frekvenciou 2:

K (2): *Tečuka, Juci.*

CHz (2): *Asistenš pri Doktorovi, Pinstároš.*

CHz/MD (2): *Igazgatóné, Učitelka.*

RM3 = MD (2): *Kukaj, Čerpáčka.*

RM3 = P (2): *Benkóka, Meliška.*

P3 = MD (2): *Pavková, Bokáné.*

K – A (2): *Lenke néni, Lenke mama.*
 K + RM1 = P (2): *Anka Čerpáková, Marka Saskich.*
 K + P1 (2): *Zuzana Pavková, Anna Tuškanová.*
 K + P1 (2): *Zuza Kukučkova, Zuska Apkova.*
 K + P1 = MD (2): *Anuška Hajdúová, Anka Hajdúová.*
 K + P1 = RMD (2): *Marika Feriková, Marka Tuškanová.*
 CHz + K (2): *Poštáš Anuš, Poštáš Irénke.*
 CHz3 + A (2): *Rendórovi žena, Doktorova žena.*
 RM11 + K (2): *Bočich Zuska, Šúlová Juliška.*
 P1 = RM + K (2): *Valent Kati, Špánik Žuži.*
 P1 = RMD + K (2): *Čelóski Rozália, Špánik Mária.*
 P3 + K (2): *Litavskiné Beži, Sarvašová Terka.*
 P1 + K – A (2): *Šinko Mari néni, Šinko Marika néni.*
 (RM = P + K)3 + A (2): *Čerpákovho Mišova žena, Kollárovho Laciho žena.*
 K + (P = RMD + K : MD)3 + A (2): *Magdi Benke Miši jé, Magda Benke Miši jé.*
 CHp + P3 = RMD + K – A (2): *Alsó /Vrchňi/ Čáni Terka néni, Folsé /Spoňňi/ Čáni Terka néni.*

S frekvenciou 1:

<i>Čila</i>	K
<i>Juliška</i>	K : MD
<i>Iči</i>	K1 ?
<i>Harangozó</i>	CHz1
<i>Siri</i>	CHn = <P>
<i>Čampóka</i>	*RM3 = P
<i>Hajdúčka</i>	RM3 = P : MD

<i>Andorovi felešige</i>	K3 + A
<i>Náci Terka</i>	K1 + K
<i>Marči Poštáš</i>	K + CHz
<i>Ágnes Cigánka</i>	K + CHp
<i>Ági Cigánka</i>	K/MD + CHp
<i>Marka Papová</i>	K + RM1 = MD
<i>Anča Fábri</i>	K + RM3
<i>Klára Micich</i>	K + RM3 = MD
<i>Anka Jesienková</i>	K + RM4
<i>Anča od Karabov</i>	K + MD1 = P
<i>Marka Božíková</i>	K + P44 ?
<i>Terka Sarvašová</i>	K + P3
<i>Anna Kočišova</i>	K + P3
<i>Ovo néni</i>	CHz + A
<i>Poštáš Irén</i>	CHz + K
<i>Kochňiarova žena</i>	(CHz/MD)3 + A
<i>Muňi Edit</i>	CHn1 + K
<i>Muňi Edita</i>	CHn1 + <K>
<i>Muňiho nevesta</i>	CHn5 + A
<i>Kukaj d'jóuka</i>	RM1 = MD + A
<i>Čelovskova Vera</i>	RM1 = P + K

<i>Šinkova Anča</i>	$RM1 = P + K : MD$
<i>Mind'árova Marka</i>	$*RM3 = MD + K$
<i>Chrtanova Zuzana</i>	$RM3 = P + K$
<i>Čampova Terka</i>	$*RM3 = P + K$
<i>Fábri Osačova</i>	$RM1 + P3$
<i>Meliška Kurucka</i>	$RM3 = P + P1$
<i>Ičich Mara</i>	$RM7 = K + K$
<i>Földeši Jutka</i>	$P1 + K : MD$
<i>Valent Katalin</i>	$P1 = RM + K$
<i>Sirácki Ildikó</i>	$P1 = MD + K$
<i>Kukučka Agi</i>	$P1 = MD + K$
<i>Hajdú Anuška</i>	$P1 = MD + K : MD$
<i>Hajdú Anuš</i>	$P1 = MD + K : <MD>$
<i>Križan Rózika</i>	$P1 = RMD + K : MD$
<i>Slovák Mari</i>	$P11 + K$
<i>Ňed'elickich Marka</i>	$P11 + K$
<i>Pafko néni</i>	$P3 = MD + A$
<i>Apková ňaña (=néni)</i>	$P3 = RMD - A$
<i>Dombi Ági</i>	$P3 = RMD + K/MD$
<i>(mladá) Šúlo Juliška</i>	$0A - RM11 + K$
<i>(stará) Čikóš Juliška</i>	$0A - P3 = <RMD> + K$
<i>stará Kukučka Kati</i>	$A - P3 = RMD + K$
<i>Márta Doktorovi žena</i>	$K + CHz3 + A$
<i>Márti Doktorovi žena</i>	$K + CHz3 + A$
<i>Zuska Šinkova tá Madajova</i>	$K + RM1 = P + P11$
<i>Anča Kukučková (kerá?) tá Chamuľova</i>	$K + P1 + RM1$
<i>Muňiho čo mu je chlapec tomu žena</i>	$(CHn1 + A)3 + A$
<i>Sebenskova Mari néni</i>	$RM1 = P + K - A$
<i>Ferík Pali jé</i>	$(P = RMD + K)1 + A$
<i>Križanovej Marini d'iov?ka</i>	$(P1? + K)11 + A$
<i>Mlinko Marika Bódoš (robila v „sklepe“)</i>	$P1 + K + CHz$
<i>Kukučka Mari Freňo</i>	$P1 + K + P3 = RMD$
<i>Ferík Mária (Kukaj)</i>	$P1 = RMD + K + 0RM1 = MD$
<i>Chrtan Agi Pampo</i>	$P3 = RM + K + CHn3$
<i>Pafko/Pavko Mariška néni</i>	$P3 = MD + K + A : MD$
<i>Fehír Atila žena</i>	$(P = RMD + K)3 + A$
<i>Badinová Marka za mužom</i>	$P3 = RMD + K + A3$
<i>Ferík Andrásné Mancí</i>	$P3 = <RMD> + K3 + K$
<i>Slobonnikovej Zuski ňevesta/ Sloboník Žuži meňe (čki je)</i>	$(P1 + K)55 + A$
<i>Anna Koremka (ňaña Anča)</i>	$K + RM3 = P + 0(A - K)$
<i>Bódoš Litavskova (Beži néni)</i>	$CHz + RM3 = P + 0(K - A)$
<i>Cigánka (Kulikovho Ondrišovho žena)</i>	$CHp + 0[(RM = P + K)3 + A]$
<i>Fábrička (Beňo Rozi néni)</i>	$RM?? + 0(P1 + K - A)$
<i>Pafko Jánošné Mariška néni</i>	$P3 = MD + K3 + K + A : MD$
<i>Vargova Belova žena (Andrea)</i>	$(P = RMD + K)3 + A + 0K$

<i>Tapastó Jóžiho žena (Kata)</i>	$(P = RMD + K)3 + A + 0K$
<i>Bačkaj Laci Felešigé Andi</i>	$(P = RMD + K)3 + A + K$
<i>Litavski Beži néni (čo bola Bódoš)</i>	$P3 = RMD + K - A + 0CHz$
<i>Kukučka Jánošné Čomor Teri néni</i>	$P3 = RMD + K3 + P1 + K - A$

ZISTENIA A INTERPRETÁCIA VÝSLEDKOV VÝSKUMU. VÝZNAM A DÔLEŽITOSŤ VÝSKUMU

V skúmaných lokalitách fungujú živé mená popri úradnej sústave a čiastočne nezávisle od nej. V Šáre je závislosť na úradnej sústave menšia, vysokú frekvenciu majú rodinné mená, ktoré nevychádzajú z antropobázy úradného priezviska. Vo Veňarci, ak aj živé meno obsahuje antropobázu priezviska, člen rodné (krstné) meno je často v domáckej (hypokoristickej) podobe; časté sú tu aj priezviská s príbuzenskou motiváciou podľa otca.

Každé antroponymum sa využíva a používa v istej dobe, na istom území a v daných spoločenských podmienkach. Má dimenziu priestoru, času a frekvencie (produktivity), ktoré navzájom súvisia [3]. Pri analýze živých osobných mien a ich modelov sme preto zistili ich celkovú frekvenčnú distribúciu v daných obciach – v Šáre a Veňarci, pretože ako upozornil V. Blanár, je dôležité skúmať nielen osobné mená, ale aj pomenovanie osôb ako celostne usporiadanú množinu prvkov a treba si všimnúť nielen frekvenciu, ale aj rozličnú lokálnu distribúciu antroponymických modelov a typov [2]. Hlavnou úlohou porovnávacej antroponomastiky je zistiť a opísať všetky modely úradnej a živej pomenovacej sústavy príslušného národného spoločenstva [2]. V našich dvoch lokalitách ide o bilingválne prostredie – a v ňom o maďarskú a slovenskú pomenovaciu sústavu. Živé pomenovanie sa vyznačuje jednak slovenskými menami a modelmi, potom maďarskými menami a modelmi, ale možno nájsť i také živé osobné mená, kde sa stretávajú prvky slovenského a maďarského onymického a jazykového systému. Tento jav súvisí aj s narúšaním jazykovej a onymickej normy. Pre úradnú slovenskú pomenovaciu sústavu je charakteristické také poradie, keď prvým členom je rodné (krstné) meno a druhým členom je priezvisko. Maďarská sústava je zložitejšia, ale platí, že prvým členom je priezvisko a až potom nasleduje rodné (krstné) meno. Živá (neúradná) pomenovacia sústava v bilingválnom prostredí v maďarských obciach (aj) so slovenským obyvateľstvom funguje s oboma spôsobmi. Pri analýze antroponym treba rešpektovať ich lingvistický i onomastický status. Jazyková stránka živého antroponyma nie zakaždým korešponduje s onymickou normou daného jazyka. Napr. maďarské poradie funkčných členov a maďarská podoba priezviska + slovenská hypokoristická podoba rodného (krstného) mena (Ľudmila Zuzka); maďarské poradie funkčných členov a slovenská podoba priezviska + slovenská hypokoristická podoba rodného (krstného) mena (Ľudmila Zuzka). V živých menách sa stretávame aj s tým, že jeden člen má slovenský, druhý (iný) člen maďarský charakter či pôvod. Preto pri pomenovaniach (antroponymických) modeloch by sa okrem obsahového, motivačného, slovtvorného, syntaktického modelu (príp. iných „klasických“ modeloch) mohol v dvojjazyčnom prostredí zaviesť „bilingválny model“, ktorý by v živom osobnom mene vyjadroval, akú podobu majú jednotlivé jeho členy – maďarskú či slovenskú, napr.: SK+HU, SK+SK, HU+HU a pod.

ZÁVER

Živé (neúradné) osobné mená v bilingválnom slovensko-maďarskom prostredí predstavujú prienik slovenských a maďarských úradných a neúradných (živých) antroponymických sústav a prelínanie slovenských a maďarských jazykových prvkov. Hlbšie poznanie týchto javov nám umožňuje modelovanie živých osobných mien, ich obsahovej, ale i slovotvornej stránky. Zaujímavé zistenia môže priniesť zavedenie modelu, ktorý odzrkadľuje vyjadrenie v príslušnom jazyku – maďarskej stránky mena a slovenskej stránky mena, pretože v bilingválnom prostredí sa často živé osobné mená skladajú z maďarských a zároveň aj slovenských členov.

LITERATÚRA

- [1] BALLEKOVÁ, Katarína: Zo živého jazyka Šáranov z Dabaša. In: Materiálové príspevky ku kultúre a spôsobu života v Dabaši-Šáre. Zostavili Anna Kováčová, Tünde Tušková, Alžbeta Uhrinová. Békešská Čaba : Výskumný ústav Slovákov v Maďarsku, 2011, s. 48 – 55. ISBN 978-963-88583-6-8
- [2] BLANÁR, Vincent: Porovnávací slovenská antroponomastika. In: Svoboda, J. – Olivová-Nezbedová, L. (eds.): *Onomastické práce 3, Sborník rozprav k 75. nar. Vladimíra Šmilauera*. Praha, 1970, s. 33-39.
- [3] BLANÁR, Vincent: Teória vlastného mena. Bratislava : Veda, vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied, 1996. 251 s.
- [4] BLANÁR, Vincent – MATEJČÍK, Ján: Živé osobné mená na strednom Slovensku (1. diel). Designácia osobného mena. Bratislava : SPN, 1978. 413 s.
- [5] BLANÁR, Vincent – MATEJČÍK, Ján: Živé osobné mená na strednom Slovensku (2. diel). Distribúcia obsahových modelov. Martin : Osveta, 1983. 647 s.
- [6] KAZÍK, Miroslav: Funkčné členy živých osobných mien žien v Šáre. In: Slovenský jazyk a kultúra v menšinovom prostredí. Štúdie z medzinárodnej vedeckej konferencie Výskumného ústavu Slovákov v Maďarsku Békešská Čaba 15. – 16. novembra 2012. Ed. A. Kováčová - A. Uhrinová. Békešská Čaba : Výskumný ústav Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku, 2013, s. 129 – 140. ISBN 978-963-88583-9-9
- [7] KAZÍK, Miroslav: Neúradné (živé) mená vo Veňarci. In: Duchovná a sociálna kultúra menšín v majoritnom prostredí. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie venovanej životnému jubileu etnografa Ondreja Krupu. Eds: A. Kováčová – A. Uhrinová. Békešská Čaba : Výskumný ústav Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku, 2015, s. 365 – 378. ISBN 978-615-5330-04-9
- [8] KAZÍK, Miroslav: Slovenské a maďarské neúradné mená slobodných osôb v Dabaši-Šáre a Veňarci v Maďarsku. In: Romanoslavica, 2016, roč. LII (52), č. 1, s. 301 – 317. ISSN 2537-4214
- [9] KAZÍK, Miroslav – TUŠKOVÁ, Tünde – UHRINOVÁ, Alžbeta: Živé pomenovania slovenského obyvateľstva v Šáre (sonda). In: Materiálové príspevky ku kultúre a spôsobu života v Dabaši-Šáre. Zostavili Anna Kováčová, Tünde Tušková, Alžbeta Uhrinová. Békešská Čaba : Výskumný ústav Slovákov v Maďarsku, 2011, s. 70 – 97. ISBN 978-963-88583-6-8
- [10] ONDREJKOVÁ, Renáta: Súčasná slovenská jazyková situácia vo Veňarci. In: Duchovná a sociálna kultúra menšín v majoritnom prostredí. Zborník z medzinárodnej vedeckej konferencie venovanej životnému jubileu etnografa Ondreja Krupu. Eds: A. Kováčová – A. Uhrinová. Békešská Čaba : Výskumný ústav Celoštátnej slovenskej samosprávy v Maďarsku, 2015, s. 379 – 386. ISBN 978-615-5330-04-9